

MOBA-NYTT

01/2017

MoBa spør de unge

Nå er vi spent! Synes ungdommer det er interessant å svare på spørsmål om seg selv? 2017 markerer en ny fase i MoBa – vi går over i den digitale verden og vi spør ungdommene om å fylle ut spørreskjemaer selv.

Papirspørreskjemaer er nå et tilbakelagt kapittel i MoBa. Alle fremtidige spørreskjemaer vil være elektroniske. Foreløpig må de fylles ut på PC eller nettbrett, men vi håper å kunne tilby en mobiltelefonløsning om ikke så altfor lenge.

Vi henvender oss til ungdommene i 13-14-årsalderen og ber dem selv svare på spørreskjemaer. Invitasjonen til å være med sendes via foreldrene.

Vi ønsker å finne ut mer om hva ungdommer spiser. Det er lite kunnskap om ungdoms spisevaner og hvordan kostholdet påvirker deres helse nå og senere i livet. I februar sendte vi en invitasjon til et lite utvalg av MoBa-ungdommer i alder 13-15 år. Vi ba dem om å fylle ut et nettskjema. Skjemaet ble godt mottatt, og det var lett å fylle ut på nett. Fra neste år vil vi rutinemessig invitere MoBa-ungdommer til å svare på spørsmål om deres spisevaner. Noen ungdommer som er litt eldre vil også bli invitert.

I en annen pilotstudie inviterte vi både mødre av 14-åringere, og 14-åringene selv til å delta. Spørreskjemaet er todelt. Mors spørreskjema inneholder spørsmål om helse og livsstil, samt barnets atferd og væremåte. Spørreskjemaet til ungdom handler blant annet om hva han eller hun gjør i fritiden, og om venner, helse, utvikling, skole, trivsel og familie. Tilbakemeldingene fra ungdommene er stort sett positive. De fleste synes det er greit å bli spurt. Det kan gjøre dem mer bevisst på seg selv og egne levevaner. Det var noen som syntes at spørreskjemaet var langt.

De eldste barna i MoBa er nå blitt 18 år. Vi holder på å lage et nytt 18-års-spørreskjema. Her har vi lyst til å prøve et mobilformat, og i den sammenhengen må skjemaet være kort. Vi tenker å dele opp skjemaet i flere kortere biter, som sendes ut med jevne mellomrom. Vi planlegger en pilotstudie våren 2018.

*

MoBa-nyhetsbrev på papir opphører

Vi har sluttet å sende ut nyhetsbrev på papir til deltakere i MoBa, men nyhetsbrevet lever videre i elektronisk form.

Nyhetsbrevet skriver vi om nytt fra forskningen, nye prosjekter og annen informasjon som dere deltakere kan ha nytte og interesse av. Vi håper dere liker å holdes oppdatert gjennom nyhetsbrevene våre. Vi mottar gjerne ros og ris på [e-post](#)

På [denne MoBa-nettsiden](#) ligger alle de tidligere nyhetsbrevene samlet.

*

Hva har vi funnet ut om barneepilepsi?

De første resultatene fra Barneepilepsistudien i MoBa er nå klare. Forskerne har skrevet om resultatene fra studien i forskningstidsskrifter, og vi ønsker å dele resultatene med dere.

Først og fremst vil vi takke alle deltakerne i Barneepilepsistudien. Deres deltakelse i studien har gjort det mulig for oss å frembringe ny og viktig kunnskap om epilepsi hos barn, som vi håper kan bidra til å gi barn med epilepsi en bedre oppfølging, sier Pål Surén, som er prosjektleder for Barneepilepsistudien.

[Les mer her](#)

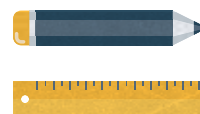
Vil 18-åringene fortsatt være med i MoBa?

I høst ble det første MoBa-barnet 18 år. Som deltaker innebærer det å gi MoBa samtykke til å fortsette i undersøkelsen.

Vi kommer til å sende ut invitasjonsbrev til alle 18-åringene, og håper at så mange som mulig ønsker å være med oss videre.

Språk- og læringsstudien (SOL) feirer 10-årsjubileet med 5 nye år

Kunnskapsdepartementet har bevilget ytterligere 16 millioner til SOL for å følge opp barna videre. Vi er nå i gang med å utarbeide et nytt spørreskjema til lærerne når barna går i 5. klasse.

– Vi er veldig takknemlige for at lærerne tar seg tid til å svare på disse skjemaene. Vi vet at det er tidkrevende å fylle ut på grunn av de detaljerte spørsmålene. Men lærerne er utrolig flinke til å fylle ut! Vårt inntrykk er at de fleste synes det er fint å kunne bidra. Selv om det er travle dager for de aller fleste lærere, er det gøy å se at de tar seg tid til å bidra på den «nasjonale dugnaden» som MoBa på mange måter er. Vi er svært takknemlige overfor alle mødre, fedre, barn og lærere som er med, sier Mari Waage Vang, som er prosjektleder for SOL.

I løpet av denne 10-årsperioden har SOL publisert seks rapporter basert på disse dataene. Til våren kommer den 7. rapporten som vil omhandle overgangen fra barnehage til skole.

– Vi får fantastiske data ut av dette prosjektet, og det gir oss mange muligheter til å gjøre god forskning.

– Målet vårt er at lærere i barnehage og skole skal ha innflytelse på sin egen hverdag gjennom vår forskning. De forteller oss hvordan barnehagen og

barna er. Vi analyserer svarene og prøver å finne sammenhenger som kan gi økt kunnskap. Resultatene kan bringes tilbake til politikerne, som forhåpentlig kan utøve

en barnehage- og skolepolitikk basert på et bedre og riktigere kunnskapsgrunnlag.

[Les mer om SOL-studien](#)

Foto: Shutterstock

Nytt om navn i MoBa

INGVILD BOKN

Etter at Charlotte Birke gikk over i annen jobb, har flere personer delt på oppgaven som koordinator i MoBa. Nå blir ansvaret samlet igjen hos **Ingvild Bokn**.

Ingvild har en Cand.mag. grad fra Universitetet i Oslo og fra California State University med fagene journalistikk, fotojournalistikk, sosiologi og sosialantropologi. Hun har også studert media og kommunikasjon ved Høgskolen i Volda i ett år.

Hun er ikke helt ny på Folkehelseinstituttet. Siden 2007 har Ingvild jobbet som koordinator i flere forskningsprosjekter.

KETIL STØRDAL

Ketil Størdal er ny leder i Barnelegeforeningen. I MoBa arbeider han som seniorforsker, med vekt på kroniske sykdommer som cøliaki, diabetes og astma. Han er også overlege ved Sykehuset Østfold.

Ketil har nå gått inn som leder i Norsk barnelegeforening for 2017–2019 etter to år som nestleder i foreningen. Han skal fortsette som seniorforsker samtidig med vervet som leder i foreningen.

TOVE BEATE KOLSET

Etter fire år som kommunikasjonsrådgiver for MoBa, gikk **Tove Kolset** av med pensjon 1. oktober.

– Det har vært veldig lærerikt og morsomt å jobbe med MoBa-kommunikasjon. Jeg er glad for at jeg fikk avslutte arbeidslivet med en slik spennende og viktig jobb, sier Tove.

– Vi kan være veldig stolte av MoBa. Ingen andre land har klart å etablere en så stor og omfattende befolkningsundersøkelse. Jeg håper MoBa vil fortsette i mange generasjoner framover.

– Jeg vil takke alle deltakere, forskere og andre samarbeidspartnere for et veldig godt samarbeid. Lykke til videre!

Kan paracetamol påvirke gener?

Dersom gravide bruker paracetamol i 20 dager eller mer i svangerskapet, ser det ut til at gener som har betydning for utvikling av ADHD, kan påvirkes. Det viser resultater fra en delstudie i MoBa.

[Les hele saken](#)

Gener kan forklare for tidlig fødsel

Seks genvarianter bidrar til å forklare svangerskapets lengde og for tidlig fødsel. Dette er blant resultatene fra en stor internasjonal studie. Resultatene er bekreftet i en analyse av genetiske data fra nordiske kvinner, deriblant data fra MoBa.

[Les hele saken](#)

Gen hos fosteret øker risiko for svangerskapsforgiftning

Et gen hos fosteret øker risikoen for svangerskapsforgiftning hos mor. Forskere i MoBa har deltatt i en stor internasjonal forskergruppe som har publisert forskningsfunnet i det anerkjente tidsskriftet Nature Genetics.

[Les hele saken](#)

MoBa-prosjekt: Hvorfor drikker noen kvinner alkohol under graviditeten?

Høyt inntak av alkohol i svangerskapet kan føre til uheldige konsekvenser for barnet. I dette forskningsprosjektet har vi fulgt over 60 000 MoBa-mødre og deres partnere. Målet er å forklare hvorfor en liten gruppe kvinner drikker alkohol under svangerskapet.

Vi har sett på blant annet følgende faktorer for alkoholbruk under svangerskapet: Inntekt, utdanning, alkoholinntak før svangerskapet, partnerens alkoholinntak og mors personlighet.

[Les mer her](#)

Senter for fruktbarhet og helse er i gang

Takket være MoBa har Folkehelseinstituttet nå blitt tildelt 136 millioner kroner over ti år til et nytt senter for fremragende forskning.

Fruktbarheten og familiestrukturen er i endring. Mors alder ved første fødsel har økt, og både kvinner og menn får færre barn i løpet av livet. Spesielt blant menn har barnløsheten gått kraftig opp. Dessuten har bruken av assistert reproduktiv teknologi (ART) økt.

Samtidig opplever stadig flere samlivsbrudd, ofte etterfulgt av ny pardannelse, slik at en større andel av befolkningen nå lever i mer sammensatte familier. Senterets mål er å øke kunnskapen om hvordan disse endringene påvirker barns og voksnes helse gjennom sosiale og biologiske mekanismer.

Kjernegruppen i senteret utgjøres av senterleder Per Magnus, nestleder Siri Håberg, forskningsledere Øystein Kravdal, Vegard Skirbekk og Håkon Gjessing, administrativ leder Fredrik Swift og administrativ koordinator Katrine Kranstad. I tillegg er flere forskere fra Folkehelseinstituttet, samt nasjonale og internasjonale forskere tilknyttet senteret i ulik grad.

– Senteret er allerede i gang med det faglige arbeidet: Vi planlegger nå et uttak på flere tusen blodprøver fra MoBa for ulike analyser, sier senterleder Per Magnus.

Foto: Shutterstock

Vi har det alle ønsker seg!

Camilla Stoltenberg, administrerende direktør ved Folkehelseinstituttet og Per Magnus, som er leder for MoBa, er brennende engasjerte i undersøkelsen. I det siste har de skrevet hvert sitt innlegg om hvor viktig MoBa er – ikke bare for oss i Norge, men også for andre land.

Camilla Stoltenberg er fast spaltist i avisen Morgenbladet, og i en av spaltene sine skriver hun:

– Vi har det alle ønsker deg! Mange land ønsker å ha en undersøkelse som MoBa, men det er ikke lett å utvikle og drive en stor helseundersøkelse. Det vet alle land som har forsøkt, og foreløpig er det bare Norge og Danmark som har fått det til. Stoltenberg skriver videre at MoBa også har møtt motbør i Norge, men at undersøkelsen likevel har utviklet seg videre, ikke minst fordi MoBa-deltakerne ikke gir seg.

[Her kan du lese spalten hennes om MoBa i sin helhet](#)

Per Magnus har sammen med to andre forskere skrevet om MoBa i det anerkjente forskningstidsskriftet JAMA. Der skriver de at betydningen av store helseundersøkelser som MoBa, er viktigere enn noen gang. De argumenterer for at mange av de viktige sykdommene som rammer barn hadde vært umulig å forske på uten biologiske prøver og spørreskjemadata fra deltakerne i undersøkelsen.

[Les mer om denne JAMA-artikkelen her](#)

NY
STUDIE

NeuroTox – om fostre og miljøgifter

Hvordan påvirker miljøgifter barnet i den mest sårbare fasten – i svangerskapet? Det skal forskerne i NeuroTox finne ut av.

GRO DEHLI VILLANGER
Forsker i NeuroTox-studien

Studien skal handle om hva vi får i oss av fremmedstoffer gjennom produkter vi bruker i hverdagen – gjennom mat, drikkevann og luft. Det er mange miljøgifter, og nye kommer stadig til. Stoffene kan også virke sammen og gi enda større virkning – den såkalte «cocktail-effekten».

Miljøgifter kan være med på å påvirke utvikling av hjernen hos barnet. Vi vet at miljøgifter kan være en medvirkende faktor når det gjelder å utvikle ADHD og autisme, men forskerne ønsker også å finne ut om miljøgifter kan gi forstyrrelser i atferd og kognitive funksjoner, og øke risiko for neurologiske sykdommer som cerebral parese og epilepsi.

Det er spesielt tungmetaller og perfluoralkyler som forskerne er på jakt etter. Disse finnes i alt – plastinnpakninger, matvarer, klær og teflonpanner. Frem mot 2020 skal forskerne blant annet studere:

- biologisk prøvemateriale som blodprøver fra MoBa for å finne hvor mye miljøgifter som finnes i blodet
- informasjon fra Norsk pasientregister (NPR) for å finne fordeling av ulike diagnoser

- data fra nyfødtscreeningen for å se på status av stoffskiftehormoner (tyroid) hos nyfødte. Disse hormonene er avgjørende for en normal hjerneutvikling hos fosteret, men miljøgifter kan forstyrre denne balansen

NeuroTox er støttet av Forskningsrådets Miljøforsk-program. De første resultatene fra studien kommer til neste år, og forskerne vil fortsette å publisere vitenskapelige artikler frem mot 2020.

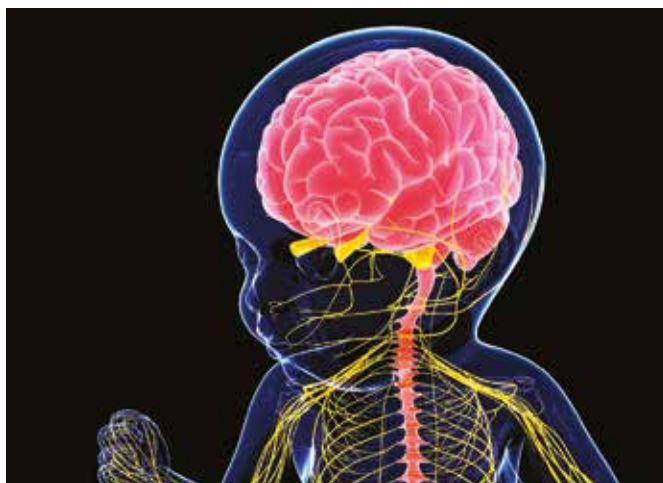

Foto: Gettyimages

Vi ønsker dere alle en riktig god jul og et godt nytt år!

Redaksjon:
Per Magnus (ansvarlig redaktør),
Patricia Schreuder, Siri Haugsnes

Kontakt oss her:
morbarn@fhi.no